

Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni 2001 Yılında Tercih Eden Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Düzeyleri¹

THE SOCIO-ECONOMIC LEVELS OF THE STUDENTS WHO PREFERRED
ULUDAG UNIVERSITY MEDICAL FACULTY IN 2001

Ganime SADIKOĞLU*, Alis ÖZÇAKIR*, Yeşim UNCU*, Züleyha ALPER*,
Hakan ÖZDEMİR*, Nazan BİLGEL**

* Uz.Dr., Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD,
** Prof.Dr., Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD, BURSA

Özet

Amaç: Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne 2001 yılında giren öğrencilerin ailelerinin sosyo-ekonomik düzeylerini belirlemek ve bunun tercihlerini belirlemede etken olup olmadığının incelemektir.

Yöntem ve Gereçler: Çalışma grubu olarak Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi birinci sınıf öğrencilerinin tümü alındı. 219 kişi olan çalışma grubunun %57'si (n:124) erkek, %43'ü (n:95) kadın idi. Sonuçlar belirlediğimiz Sosyo-Ekonomik Durum (SED) skalasına göre sınıflandırılarak, veriler SPSS 9.0 istatistik programında değerlendirildi.

Bulgular: Öğrenci annelerinin %74'ü ev hanımı, %26'sı çalışmaktaydı. Annelerin %39'u ilkokul, %8'i ortaokul, %24'ü lise, %14'ü yüksekokul mezunu olup, %15'i ise eğitimi yok ya da sadece okur yazardı. Babaların %23'ü yüksek dereceli memur, %15'i işçi, %15'i serbest meslek sahibi, %14'ü esnaf, %33'ü diğer meslek gruplarından idi. Babaların %38' yüksek okul, %28'i lise, %22'si ilkokul, %9'u ortaokul mezunu olup %3'ü eğitimi yok ya da sadece okur yazardı. Öğrencilerin %74'ünde aile kendi evinde, %26'sı kirada oturmakta idi. Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarının %43'ünün iyi, %35'inin orta, %14'ü çok iyi, %7'si kötü, %1'i çok kötü olarak belirlendi.

Sonuç: Tıp fakültesini tercih eden öğrencilerin çoğunluğunun orta ve iyi sosyo-ekonomik seviyeye ait ailelerden geldikleri saptandı. Tercih edilen fakülte üzerine sosyo-ekonomik durumun etkilerini belirlemek amacıyla ayrıntılı araştırmalara ihtiyaç bulunduğu kanısına varıldı. Elde edilen istatistiksel veriler, yapılacak yeni çalışmalara ışık tutacaktır.

Anahtar Kelimeler: Tıp öğrencisi, Sosyo-ekonomik durum,
Sosyal sınıf, Yaşam koşulları

T Klin Tıp Bilimleri 2003, 23:14-17

Summary

Objective: To assess the socio-economic levels of families of students who have admitted to Uludağ University Medical Faculty in 2001 and to investigate whether their socio-economic level is a factor that affects their school preferences.

Material and Methods: Study group enrolled all 1st year students of Uludağ University Medical Faculty. 57% (n:124) of study group (n:219) were male and 43% were female (n:95). Results were classified on a pre-defined Socio-Economic Status scale and data were analyzed by SPSS 9.0 statistical program.

Findings: 74% of mothers of students were housewives and 26% were working. Education levels of mothers were as follows: 39% elementary school graduate; 8% secondary school graduate; 24% high-school graduate; 14% university graduate and 15% were illiterate. 23% of fathers were high-rank officials, 15% workers, 15% self-employed, 14% tradesmen, 33% from other occupation groups. Education levels of fathers were as follows: 22% elementary school graduate, 9% secondary school graduate, 28% high-school graduate, 38% university graduate, 3% were illiterate. 74% of students were living at their own houses and 26% rented. Socio-economic status of students was as follows: 43% had high; 35% moderate; 14% had very high; 7% low and 1% very low.

Conclusion: We found that most students choosing our medical faculty came from families of high and moderate socio-economic level. We believe that comprehensive studies are needed to determine the effects of socio-economic level on preferred faculty. Obtained statistical data will shed light on new studies.

Key Words: Medical students, Socio-economic level,
Social class, Life condition

T Klin J Med Sei 2003, 23:14-17

En üst eğitim kurumu olan üniversitelerden, üstün vasıflı ve verimli insanlar yetiştirmeleri beklenmektedir.

Üniversitelerin en önemli birimlerinden olan tıp fakülteleri, öğrencilerine sadece bilgi ve beceri aktaran bir kurum değil, aynı zamanda toplumun sosyal ve ekonomik geleceğinin oluşturulmasında başarıyla rol alacak kişilerin yetiştirilmesinde önemli görevler üstlenmiş bir kurumdur.

Kalkınmakta olan ülkemizde bu eğitim kurumlarına çok büyük görevler düşmektedir.

Son yıllarda Tıp Fakülteleri, öğrencilerin ilk tercihlerindeki önceliğini yitirmiştir. Tıp Fakültelerini kazanan öğrencilerin ancak %15'inin ilk tercihleri ile tıp fakültelerine kayıt yaptırdıkları belirlenmiştir. Yapılan bir çalışmada kayıt yaptıran öğrencilerin yaklaşık üçte ikisi

(%65.3) tıp fakültelerinden birine girmek istediklerini ifade etmiş olmasına karşın, kalan üçte birlik (%34.7) bölüm ise diğer branşları ilk tercih olarak istediklerini belirtmişlerdir (1).

Sosyo ekonomik durum (SED), kişinin toplumdaki pozisyonunu belirler. SED kişinin eğitim, iş, gelir, yaşadığı mekan gibi faktörlerle belirlenen çok yönlü bir yapıya sahiptir. Gelişmiş ülkelerde, SED sınıflandırması başarılı bir biçimde yapılabilmektedir (2). Örneğin, İngiltere’de 1911 yılından beri belirlenmiş olan beş sosyal sınıf vardır. Bu sınıflandırma, kişilerin esas meslekleri göz önüne alınarak yapılmış olan, kuramsal ancak epidemiyolojik açıdan değerli bir sıralamadır (2). Gelişmekte olan ülkelerde ise meslek veya çalışma ile gelir arasında orantı yoktur. Bu nedenle sosyo-ekonomik durumu ölçmek oldukça zordur (3). Türkiye’de de bu ölçümü yapmak için saptanmış kriterler bulunmamaktadır.

Kişinin toplumdaki prestiji, tutum ve değerleri onun iyi eğitim almasında önemli bir etkiye sahiptir ve bu eğitim de, sosyal sınıf veya sosyo-ekonomik durumun ayrılmaz bir parçasıdır.

Bu çerçeve içinde UÜTF bünyesinde yapılan çalışmamızda, Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi’ne 2001 yılında giren öğrencilerin sosyo-ekonomik durumunun araştırılması ve tercihleri üzerine olabilecek etkilerini belirlemek amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi birinci sınıfa kayıtlı bulunan 219 öğrenci çalışma kapsamına alındı. Öğrencilerin SED’nu tesbit edebilmek amacıyla, sekiz sorusu SED belirleyicisi olarak planlanmış olan toplam on iki sorudan oluşan bir anket formu hazırlandı. Tarafımızdan hazırlanan SED formunda değerlendirme kriterleri olarak:

- Anne eğitim durumu ve mesleği
- Baba eğitim durumu ve mesleği
- Yaşanılan evin özellikleri
- Evdeki temel dayanıklı tüketim eşyaları alındı (3).

Hazırlanan SED Değerlendirme Formu ekte sunulmuştur (Ek).

Elde edilen veriler kodlanarak puanlandı. Puanlar SED skalasında 5 grupta kategorize edildi (Tablo 1). İstatistiksel veriler SPSS 9.0 programı kullanılarak elde edildi.

Bulgular

Araştırma kapsamına alınan 219 öğrencinin %57’si (n: 124) erkek, %43’ü (n:95) kız idi. Ebeveynlerin eğitim durumuna bakıldığında; annelerin % 39’u ilkökul mezunu, %24’ü lise, %15’i eğitimi yok ya da sadece okur-yazar, %

Ek.

SED DEĞERLENDİRME FORMU

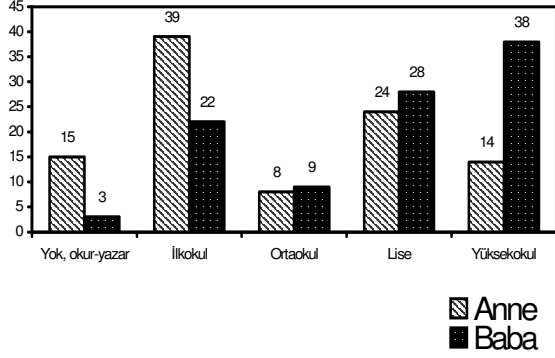
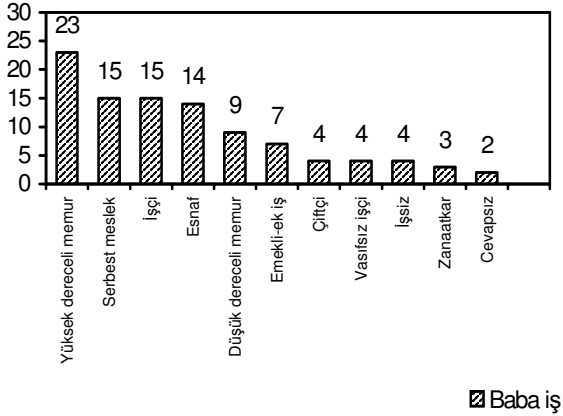
1- Annenin öğrenim durumu:	
(1) Yok,okur-yazar	2.5
(2) İlkokul	5.0
(3) Ortaokul	7.5
(4) Lise	10.0
(5) Yüksek okul	12.5
2- Annenin işi:	
(1) Ev kadını	6.25
(2) Diğer	12.5
3- Babanın öğrenim durumu:	
(1) Yok,okur-yazar	2.5
(2) İlkokul	7.5
(3) Lise	10.0
(4) Yüksek okul	12.5
4- Babanın işi:	
(1) İşsiz	1.25
(2) Vasıfsız işçi	2.5
(3) İşçi	3.75
(4) İşportacı	5.0
(5) Düşük dereceli memur	6.25
(6) Yüksek dereceli memur	7.5
(7) Balıkçı, çiftçi	8.25
(8) Zanaatkar (kendi işi)	10.0
(9) Esnaf (kendi işi)	11.25
(10) Serbest meslek (doktor, avukat,vs.)	12.5
5- Oturulan ev:	
(1) Kira	6.25
(2) Kendilerine ait	12.5
6- Evde; radyo, televizyon, buzdolabı, çamaşır makinesi gibi eşyalardan kaç tanesi var?	
(1) Yok	2.5
(2) Bir veya ikisi var	5.0
(3) Üçü var	7.5
(4) Dördü var	10.0
(5) Daha fazlası var	12.5
7- Evde mutfak ve banyonun dışında kaç oda var?	
(1) Tek oda	2.5
(2) İki oda	5.0
(3) Üç oda	7.5
(4) Dört oda	10.0
(5) Dörtten fazla oda	12.5
8- Evde ayrı mutfak, banyo, tuvalet var mı? Bunlardan biri bile yoksa yok olarak işaretlenecek.	
(1) Yok	6.25
(2) Var	12.5

14’ü yüksek okul, %8’i ortaokul mezunu idi. Babaların ise %38’i yüksek okul, %28’i lise, %22’si ilkökul, %9’u ortaokul ve %3’ünün eğitimi yok yada sadece okur-yazardı (Şekil 1).

Meslekleri incelendiğinde babaların %23’ü yüksek dereceli memur, %15’i işçi, %15’i serbest meslek sahibi, %14’ü esnaf, %9 ‘u düşük dereceli memur, %7’ si emekli ve ek işte çalışmakta, %4’ü işsiz, %4’ü çiftçi, %3’ü zanaatkar , %4’ü vasıfsız işçi idi. Öğrencilerin %2’si ise bu soruya cevap vermedi (Şekil 2). Annelerin ise %74’ü ev hanımı, %26’sı çeşitli işlerde çalışmaktaydı (Şekil 3).

Tablo 1. SED sınıflandırma puanları

Çok kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok iyi
30-43	44-57	58-71	72-85	86-100

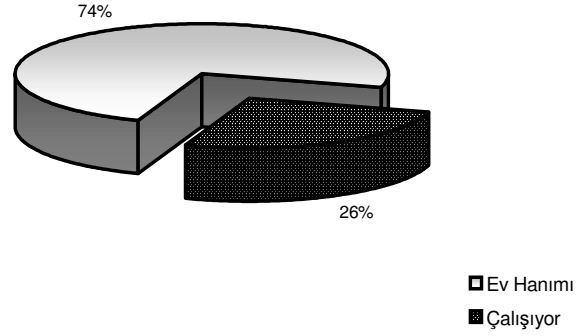
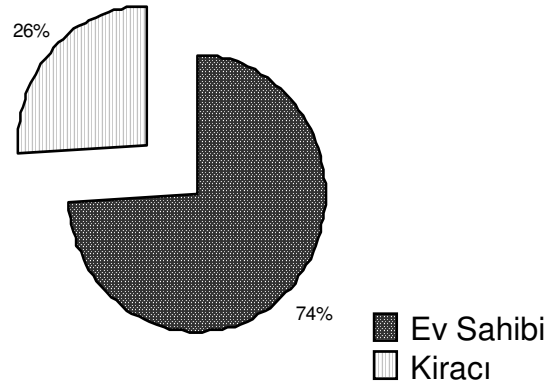
Şekil 1. Anne ve babaların eğitim durumu (%)**Şekil 2.** Babaların meslek gruplarına göre dağılımı (%)

Ailelerin %74'ü kendilerine ait evlerde otururken, %26'sı kirada oturmaktaydı (Şekil 4).

Evde mutfak ve banyo dışında, %43'ünde üç oda, %43'ünde dört oda, %11'inde iki oda, %3'ünde dörtten fazla oda mevcuttu.

Evde, radyo, televizyon, buzdolabı, çamaşır makinası gibi eşyalardan kaç tanesinin olduğu araştırıldı. Ailelerin %53'ünün bu eşyaların dördünden daha fazlasına sahip oldukları, %33'ünde dört tanesinin olduğu, %9'unda üç tanesinin, %4'ünde ise belirtilen eşyaların bir veya ikisinin bulunduğu belirlendi.

Ailelerin evlerinde ayrı mutfak, banyo ve tuvalet olup olmadığı sorgulandığında; ailelerin %78'inde bunlardan en az birinin olmadığı, ancak %22 ailenin evinde hepsinin

Şekil 3. Annelerin iş durumu (%)**Şekil 4.** Ailelerin ev durumu (%)

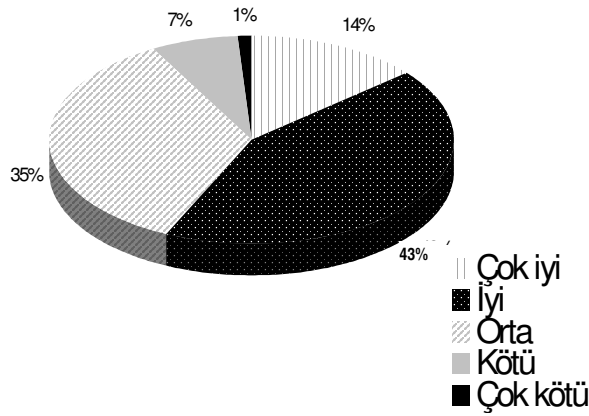
olduğu saptandı. Bu soruda bunlardan biri bile yoksa, ankete yok olarak işaretlenmesi istendi.

Bu veriler ışığında, öğrencilerin sosyoekonomik durumlarının %14 çok iyi, %43 iyi, %35 orta, %7 kötü, %1 çok kötü olarak belirlendi (Şekil 5).

Tartışma

Kişinin toplumdaki pozisyonu; gelir, eğitim düzeyi, iş ve yaşanılan yer vb. kriterlerle oluşturulmuş sosyo-ekonomik durum skalaları ile açıklanabilir (2-4). Ülkemiz ekonomisinin son yıllarda içinde bulunduğu yapısal bozukluklar sonucunda gelir dağılımı gün geçtikçe bozulmaktadır. Tıp eğitiminin ekonomik yükünü karşılamamanın güçlük derecesi de, aynı doğrultuda artmaktadır. Bu da tıp fakültelerini tercih eden öğrenci profillerinde değişikliklere yol açmaktadır (6).

Çalışma grubumuzdaki öğrencilerin çoğunluğu erkekti (%57). Ailelerin eğitim durumuna bakıldığında babaların annelerden daha yüksek öğrenime sahip oldukları saptandı. Babaların %96'sı çeşitli işlerde çalışırken, annelerin sadece %26'sı ev dışı işlerde

Şekil 5. Öğrencilerin SED Dağılımı

çalışıyordu. Bunun toplumsal gelişim sürecinde kadına getirilen sınırlamalara bağlı olduğu düşünülür.

İnsan toplumunda kötü ev şartları daima fakirlik, kalabalık ve sosyal sınıf ile ilgili mesleki faktörlerle iştirak halindedir. Kötü ev şartlarını matematiksel olarak göstermek çok güçtür. Bu nedenle evde sahip olunan fiziki koşullar ve temel dayanıklı tüketim malları bu göstergeyi kullanmak için kullanılabilir basit ancak en objektif belli başlı kriterlerdir.

Ailelerin %76'sı kendi evlerine sahip olmalarına rağmen ancak %22'sinde ayrı mutfak, banyo, tuvalet mevcuttu. Fizik koşullar açısından yetersizdi. Evde mutfak ve banyo dışında %43'ünde üç oda, %43'ünde dört oda, %11'inde iki oda, % 3'ünde dörtten fazla oda mevcuttu. Evlerde oda sayısının fazla olmasına karşılık banyo, tuvalet'in ayrı olmayışı öğrencilerin farklı yerleşim bölgelerinden gelmeleri ve bölgelerdeki yapılaşmanın farklılıkları ile açıklanabilir (3,7-9).

Evlerin dayanıklı tüketim eşyaları açısından zengin olduğu (%86 ailenin radyo, televizyon, buzdolabı, çamaşır makinası gibi eşyalardan en az üç tanesine sahip) saptandı. Bu bulgu gelişmekte olan ülke toplumlarının tüketim ağırlıklı olmaları ile açıklanabilir.

Bu veriler ışığında öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarının %14 çok iyi, %43 iyi, %35 orta, % 7 kötü, %1 çok kötü olarak belirlenmesi toplumumuzda orta ve iyi sosyo-ekonomik duruma sahip ailelerin çocuklarının tıp fakültesini daha çok tercih ettiklerini göstermiştir (Şekil 4).

Gelişmiş ülkelerde toplumun gelirine göre oluşturulan sınıflar sosyal ve çevre şartları standartlarını en iyi gösterir.

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde eğitim, meslek, gelir arasında orantı yoktur. Çok iyi eğitim almış bir kişi işsiz kalabilmekte ya da çok düşük ücretlerle çalışabilmektedir. Maddi imkanlardaki kısıtlamalar nedeni ile de tıp fakültelerini seçmek ve bu uzun eğitimi tamamlayabilmek gün geçtikçe zorlaşmaktadır.

Bu konuda ülkemizde az sayıda yapılmış çalışmalarda değişik kriterler sosyo-ekonomik durum belirleyicisi olarak alınmış ancak objektif bir değerlendirmeye gidilmemiştir (10). Böyle bir durum belirleme skalasına büyük bir ihtiyaç vardır. Bu çalışmada kriterler belirlenmiş, kendi içlerinde sınıflandırılmış ve eşit oranlarda ham puanlar verilerek hesaplanmıştır. Bunun ülkemiz için oluşturulabilecek en objektif skalalardan biri olabileceği kanaati oluşmuştur.

Sonuç

- Uludağ Üniversitesi Tıp fakültesini 2001 yılında tercih eden öğrencilerin çoğunluğu orta ve iyi sosyo-ekonomik seviyeye aittir.

- Sosyo-ekonomik durumun fakülte tercihinin etkisini belirlemek için daha fazla sayıda araştırmalara ihtiyaç vardır.

- Çalışmamız bu konuda ilerideki çalışmalara ışık tutacaktır.

KAYNAKLAR

1. Nurten R, Günçer B. İstanbul Tıp Fakültesini kazanan öğrencilere uygulanan anket sonuçları. Tıp Eğitimi Dünyası 2002; 6: 29-31.
2. Taylor I, Knowelden C. Epidemiyolojinin prensipleri. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Hıfzısıhha Okulu Yayını, No: 19. Ankara: Gürsoy Basımevi, 1966: 39 – 41.
3. Akadlı B, Tunçbilek E: The Turkish Journal of Population Studies. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi, 1987: 17-27.
4. Last MJ. A Dictionary of Epidemiology. New York: Oxford University Press, 1995: 157 - 8.
5. Coombs PH. The World Educational Crises. New York: Oxford University Press, 1969: 157.
6. Turan NF, Algüneş Ç. Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek okulu ve Tıp Fakültesi öğrencilerinin ÖSS başarı puanları ile Sosyo-ekonomik Düzeylerinin karşılaştırılması olarak incelenmesi üzerine bir araştırma. Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 1991-1992; 8.9.10 (Bileşik sayı): 219-27.
7. Akdağ F, Bağcı T. Sosyoekonomik yapısı farklı üç toplum grubunun 1980 ve 1990 yıllarındaki gıda tüketim durumlarının karşılaştırılması. Sağlık ve Sosyal Yardım Vakfı Dergisi 1992; 2 (1) : 15-9.
8. Bakır B, Yılmaz R, Yavaş İ, Toraman R, Güleç N. Tıp Fakültesi Öğrencilerinde sorun alanları ve sosyodemografik özelliklerle depresif belirtilerin karşılaştırılması. Düşünen Adam 1997; 10 (1): 5-12.
9. T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü : Ekonomik ve Sosyal Göstergeler. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, 1998: 45-156.
10. T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü : Türkiye Ekonomisi İstatistik ve Yorumlar. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, 2001: 23 –168.

Geliş Tarihi: 24.04.2002

Yazışma Adresi: Dr. Ganime SADIKOĞLU
Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi
Aile Hekimliği AD
16059 Görükle / BURSA

[§]Bu makale 27-30 Mart 2002 tarihinde Adana'da düzenlenen 5. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.